

N:o 22.

Af herr **E. O. V. Wavrinsky**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående revisionen af aktiebolags och registrerade föreningars för ekonomisk verksamhet räkenskaper och förvaltning.

Med det stora uppsving och den växande omfattning, bolags- och föreningsväsendet fått i våra dagar, komma de smärre kapitalen och besparingarna allt mer att engageras i företag, der egaren är ur stånd att själf bedöma säkerheten af placeringen. För att trygga delegarne hafva bolags- och föreningslagarna stiftats.

Bland de garantier, dessa lagar uppställt, är den om revision. Derom stadgar lag om aktiebolag i §§ 50, 51, 52 och 53 och lag om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet i §§ 32, 33, 34 och 35.

Men nödig garanti för att revisionen blir verkställd med största omsorg, ovelld och sakkunskap, saknas dock, derom vittnar erfarenheten. I de flesta fall är nog allt väl bestäldt, men allt för ofta händer det, att bolags- och föreningsaffärer befunnits länge hafva varit ekonomiskt underminerade och fallfärdiga, oaktadt revisorerna år efter år förklarar allt väl bestäldt. Detta pekar på betänkliga brister i kontrollen öfver förvaltningen.

Ofta utöfva några få aktieegare eller föreningsmedlemmar, helst om de äro styrelsemedlemmar, ett så dominerande inflytande, att revisorerna väljas efter deras önskan och derigenom ej sällan komma att lida intrång på sin själfständiga ställning. Äro sådana revisorer annars mycket upptagna af privat eller offentlig verksamhet eller i revisionsväsendet mindre

förfarna, blir det så mycket lättare att göra revisionen till en formalitet, egnad att dölja eller vilseleda uppfattningen om företagens ställning.

För att motväga det nyssnämnda dominerande inflytandet från företagets ledare, är det därför af vigt, att lagen fastslår, att minst en af revisorerna skall vara en fullt oberoende, offentligen vitsordad, helst för ändamålet legitimerad yrkesrevisor eller åtminstone att lagen lemna tillfälle, derest omständigheterna det föranleda, åt visst antal aktieegare eller föreningsmedlemmar att kunna påkalla, att en sakkunnig, utanför bolaget eller föreningen stående revisor skall i granskningen af räkenskaperna och förvaltningen deltaga.

I motion n:o 2 till Andra Kammaren under fjoråret lemnade jag en ingående motivering för det förstnämnda af dessa alternativ och åberopade bestämmelser i samma syfte, gällande i England och Tyskland. Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 4 uttalade i sitt utlåtande häröfver n:o 17: Hvad bolag och ekonomiska föreningar beträffar, torde erfarenheten hafva visat, att vid inom dem verkställd revision och kontroll opartiskheten och sakkunskapen icke alltid äro i önskvärd grad representerade. Vid val af styrelse är man inom sådana företag i allmänhet synnerligen angelägen, att sjelfva ledningen lägges i kompetenta händer. Vid utseendet af revisorer deremot synes man understundom utgå från den föreställningen, att hvilken person som helst med erforderligt socialt anseende bör dertill kunna duga. Trots lagbestämmelsen, att styrelseledamot ej må deltaga i val af revisorer, lär det i verkligheten ej sällan hända, att revisorsvalen, på grund af de ledandes personliga inflytelse, väsentligen afgöras i enlighet med önskingarna hos dem, hvilkas förvaltning det gäller att granska och kontrollera, och uppenbart är, att granskningen och kontrollen då ej gerna kunna blifva så noggranna, som de borde. Under sådana förhållanden kunde det möjligen vara lämpligt, att t. ex. ett visst antal bolagsmän eller föreningsledamöter skulle kunna fordra, att åtminstone en af revisorerna vore en utom företaget stående samt för duglighet i revisionsarbete offentligen vitsordad fackman.

Kammaren godkände utan votering utskottets hemställan, »att Andra Kammaren ville för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huru större trygghet mot oredlighet må kunna vinnas genom noggrannare bestämmelser angående — — — — —

äfvensom angående revision och kontroll, bland annat genom införande af föreskrifter, egnade att bereda tillgång till användande, der sådant finnes

nödigt eller lämpligt, af särskildt kvalificerade revisorer, samt derpå för Riksdagen framlägga de förslag i ämnet, hvartill utredningen kan föranleda.»

Någon allmän förpligtelse för bolag eller föreningar att anlita legaliserade revisorer ville utskottet icke förorda. Men månne icke ett påkallande af särskild revisor på förekommen anledning eller för hvarje särskildt fall lätt kan väcka strider mellan delegarne och inveckla affärsföretagen i fråga i svårigheter, under det att den allmänna förpligtelsen i detta hänseende verkar lugnande och tryggande. De solida och redbara företagen skulle icke lida något störande intrång af en opartisk revisors deltagande i deras granskning af räkenskaperna och förvaltningen, utan i stället hafva stöd och gagn deraf. Och hvarje anordning, hvarigenom affärsförbindelserna tryggas, är af största betydelse för det sunda näringslivet. Blir sjelfdeklarationsprincipen fastslagen, torde behovet af särskildt utbildade, fullt oberoende, tystnadspliktige yrkesrevisorer ännu mera göra sig gällande inom bolags- och föreningsrörelsen.

Jag hemställer därför, under åberopande af min förenämnda motion,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen sådant tillägg till lag om aktiebolag och lag om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet,

att antingen minst en af revisorerne i hvarje bolag eller förening skall vara en af företaget oberoende, offentligen vitsordad, legaliserad yrkesrevisor,

eller att ett visst antal bolagsmän eller föreningsmedlemmar må kunna fordra, att en sådan fackman skall i revisionen af bolagets eller föreningens räkenskaper och förvaltning deltaga.

Stockholm den 24 januari 1902.

Edvard Wavrinsky.